

zoo doen tot het

in deze richting, r den student in belang is."

merk, is volko-

een struisvogel-

ts aan de Vrije haar leerlingen nen van de Tu- abylonische ont- r zulk een dwaas alvinistische op- rtje begrip had, nnnen geklanged ter doet, dat de roonlijk al wat wordt, stillekens

e autoriteit der g het einde van chrift afwachten, p het leger der

n nacht sloegen hun eigen mede-

en.

ochure van een en ernstig woord n staande stu- boekhandelaars t den vinger op niversitat leven, at, of hoe men ze rijksuniversi- dat een groot rt zich aan deze erpen en aan de e Amsterdam a reeds is afge- uand anders het

e opkomen van r op, dat in dit ten was. Wan- studentenwereld ruitzetting ver- crende behande- lingen van het zen, dan moet de n. En de ont- in de pers over den, deden de ooger hand niet en.

willen wij den ke school is het ogekommen een ontbolsterd wor- der zaak en ven door. Wie i zich bewegen ich onbeholpen, kring zich in te anderen door n snaaksche in- e korter helpen op zichzelf geen

oopen aan onze

i wien wij het n naam niet e dergelijk n moed hebben i, — heeft met afereel van dit r bij men soms christelijk land elijk zijn.

it in de kringen i toch de flos peil zoo diep is als alleen in de t gehoord. Een van het zedelijk e aan ziekelijk n wijden van de a van ongerech- et name mogen het ontgroenen worden. En al t zeer schrille d en al zullen eringen bestaan, otte als bewijs der praesides ver het groen- missen, die niet

te Leiden met reren geschied, ekeleiden. Dat van den Senaat, ad, te steunen, n wantrouwen rtij koos, toont l is.

baar, dat een ksuniversiteiten p in de wonde t rotest en de lenkende be-

te Garijp hield en jubileum der ndacht door de tgegaan aan de

en wij daarom

Garijp voor het- ood, werd op den ar, een openba- e J. C. Rullman, wist, een rede

Spreker begon met aan het Comité zijn erkent- ijkheid te betuigen, omdat het, ofschoon eerst loornemens iemand van elders te laten optreden, niet vermoedde, dat ook hij, als plaatselijk predikant, gaarne tot deze sprekerbreid bereid was, toch later, toen die bereidvaardigheid er bij hem wel degelijk bleek te zijn, haar aanstonds in dank had aangenomen. Hij hoopte, dat de Kerk van Garijp, daardoor bewaard kon blijven voor partij- twist, die anders zoo licht ontstaat, waar naar een plaatselijke Kerkeraad en plaatselijk Comité optreedt voor een Kerkelijke inrichting.

De welwillendheid, waarmee de Kerkeraad aan het Comité, zonder eenig bezwaar, het kerkgebouw had afgestaan, beschouwde hij als een gunstig voorteken van vredelevendheid. Trouwens, zei spreker, wie waarlijk om den vrede van Jeruzalem bidt, is te diep bezogen over de breuke van het Sion Gods in onze dagen, om niet al het moge- lijke te doen, wat tot heeling van die breuke dienen kan. Daarom ook zou hij zich dezen avond niet inlaten met al het tegenwoordige getwist over de Theol. School, waardoor toch het geestelijke leven onder Kerken zichtbaar kwijnt, en waarbij de vraag opkomt, of de Geest des Heeren zich niet kennelijk van ons terugtrekt. Neen, boven al het benigene en bekropene van onzen hui- digen toestand uit, wenschte spreker zijn hoorders op te heffen tot een vergzicht over de gangen Gods in de historie, overtuigd, dat onze blik dan pas breed genoeg kan zijn, om ook den tegen- woordigen droeven toestand te beschouwen als een stuk van het Godsplan, dat, hoe donker voor ons ook, toch zal uitloopen op de verheerlijking van 's Heeren Naam.

Alau komende tot zijn historisch overzicht, toonde spreker aan, hoe er in heel de roe eeuw voor de Geref. Kerken geen rampaliger jaar was geweest dan het jaar 1816, toen Koning Willem I de Kerken op geheel onwetende wijze in de boel en der Synodale organisatie sloeg. Die eene daad toch is de oorzaak geweest van al onze latere al- lende, van al onze kerkelijke gespletenheid en machteleloohed. Nu immers meent een deel der Geref. Kerken zich van die Synodale boe te moeten losrukken. Afgescheiding van 1843, ter- wijl een ander deel van het Geref. volk ver- breking van die boeien meende te moeten zoeken door reformatie in de Kerk. De keuze was pijnlijk en werd door menigen met een bloedend hart gedaan; want naar welke zijde ze ook uitviel, in elk geval bracht ze scheiding tus- schen broeders van het zelfde huis.

Niemand is er wellicht geweest, die deze schei- ding als doorgaande tot de verdeling der ziel, in eigen persoon meer gevoeld heeft, dan de Am- sterdamsche deurwaarder Wormser, bevriend met Ds. Scholte, een van de Vaders der Afgescheiding, maar tegelijk ook bevriend met Mr. Groen van Prinsterer, den leidman der Geref. Kerken bin- nen de Herv. Kerk.

Door de vervolgingen, en om niet onder de vervolgers gerekend te worden, tot de Afgeschei- ding, ja zelf onderling geworden bij de Afge- scheiden te Amsterdam, was Wormser echter, omreden hij niet, gelijk de meerderheid van den Amsterdamschen Kerkeraad onder Ds. Van Velsen, de gemeenschap met Ds. Scholte en diens Utrecht- sche gemeente wou opgeven, evenals de andere leden der minderheid, door de partij van Ds. van Velsen geschorst. Hetzelfde lot onderging de diaken Hoveker. Terwijl deze echter aanstonds tot het Hervormd Kerkgenootschap terugkeerde, bleef Wormser als tusschen beide Kerkgemeenschappen instaan.

En vooral omdat de Afgescheiding, door bij de Overheid om erkenning te vragen, s. l. toch reeds haar oorspronkelijk standpunt verlaten had, was hij sinds te meer bedacht op vereeniging der beide groepen van Geref. Kerken, die, ofschoon de eene binnen, de andere buiten het Herv. Kerkgenoot- schap staande, toch in de belijdenis des Geloofs de eene Geref. Gemeenschap bleef.

Tengevolge van de tweespalt in de Afgescheiden gemeente, was er ook reeds te Amsterdam onder Wormser's leiding, op den grondslag der Geref. Belijdenschriften, een vergadering van ge- loofgenen in het leven geroepen, bestaande uit afge- scheiden, maar waarbij zich ook vele Hervormden aansloten, zonder tot afscheiding te zijn gehouden: een Kerk, in Nederland wellicht eene in haar soort. Als Kerk van Christus in haar geestelijke zelfstan- digheid tegenover de wereld staande, had deze ver- eeniging van geloofgenen, die godsdiensttoefeningen en catechisaties hield, aan de Regering niet willen vragen, of zij er zijn mocht, maar aan deze, zij het ook met ongunstigen uitslag, eenvoudig kennis ge- geven, dat zij er was; van meening, dat de Kerk zich in den aanvang en ten tijde der Reformatie, ook aldus had geopenbaard en ontwikkeld.

Tot bevordering van een vreedzaam verloop der ontwikkeling der Geref. Kerken binnen en buiten de Hervormde Kerk, wilde Wormser ook op het gebied van het onderwijs iets dergelijks tot stand zien gebracht door gezamenlijke oprichting van een Theologische School, een seminarie, een kweekschool ter opleiding van predikanten voor de Geref. meerde Gemeenschap, met Da Costa aan het hoofd dezer School.

Nog geen tien jaar na de Afgescheiding zocht Wormser Groen van Prinsterer reeds voor dit denk- beeld te winnen. En toen deze de vraag opperde, in welke verhouding dat Seminarie dan tot de ver- schiedene Kerkgenootschappen zou moeten staan, ontwaande Wormser zich wel niet de moeilijkheid dezer vraag, maar achtte hij haar toch niet onop- losbaar, zoo men de zaak slechts wilde.

De behoefte nu aan een dergelijke inrichting kon zoo min voor afgescheiden als voor niet afgeschei- den Geref. Kerken ontkend worden.

De Geref. Kerken in de Hervormde Kerk toch konden, vooral sinds het opkomen van de Gron- inger Theologie, de Academische opleiding hun- ner predikanten aan de Rijksuniversiteiten niet meer veilig achten, en hadden, o.m. daaromtrent, dan ook reeds in 1812 een Adres aan de Haagsche Synode gericht, bij monde van het 'Haagsche Zevenal', aan welks hoofd Groen van Prinsterer stond.

Maar veel dringender nog was de behoefte aan een Seminarie bij de Afgescheidenen.

Met de Afgescheiding toch gingen in '34 slechts weinige predikanten mee. Bij de uitbreiding van het aantal Afgescheiden gemeenten kwam er dus spoedig gebrek aan Afgescheiden leeraars, en daar- mee behoefte aan een School ter opleiding voor het leeraarsambt.

Verstoken van een algemeene Theologische School, zocht men die opleiding toentertijd moest bij de dienstdoende Afgescheiden predikanten. Er waren daarom bijna evenveel plaatsen en metho- den van opleiding, als er predikanten waren. Ieder predikant, die slechts even iets betekende, of ook maar meende iets te betekenen, was Professor, en hield er in eigen huis op eigen houtje een Theologische Schooltje op na.

Het laatste weinig, of de Synode te Amsterdam in 1840 al de wenschelijkheid uitsprak, dat elke Provinciale Kerkvergadering een van haar predi- kanten met de opleiding in haar provincie zou belasten, waardoor er dan in elke provincie al- thans niet meer dan één opleidingschool kwam; want ook zóó toch had nog iedere Provinciale School haar eigen stelsels, en botsten de exa- mens van de eene provincie tegen die der an- dere in.

Kortom: door de gedeelde opleiding ontstond er in de Afgescheiden Kerk een hopeloze ver- warring van inzichten en meeningen, en verliepen de kerkelijke vergaderingen in eindeloze twisten van leerstellingen en kerkrechtelijke aard; zóó zelfs, dat de Synode, die in 1843 te Amsterdam bijeenkwam, wegens de hooggaande oneenigheid, waardoor verder vergaderen onmogelijk werd, onverrichter zake uiteen moest gaan.

En nu trad het donkerste bijspel in de ge- schiedenis der Christelijke Afgescheiden Kerk in: een ieder deed wat recht was in zijn oog. Iedere provincie stond achter op zichzelve, meestal onder de ietwat bisschoppelijke leiding van een der eerste en oudste predikanten.

Toen er dan ook in 1846 te Groningen weer een Synode bijeenkwam, werd die volstrekt niet

door allen erkend en waren de Kerken er ook maar voor een gedeelte vertegenwoordigd. Heel de Scheiding dreigde zichzelve te zullen versterken door een broederwist, waarover de vijanden juich- ten, maar waarover de kinderen Gods zich be- droefden. En de velelele opleiding was van deze verdeeldheid de eerste en voornaamste oorzaak. Geen wonder dus, dat nu te Groningen de behoefte aan een algemeene Theologische School gevoeld werd en uitgesproken.

Maar helaas! de scheuring zou nog groter worden.

Just na aanleiding toch van besluiten, door deze Groninger Synode genomen, kwamen de Overijsselse en Geldersche gemeenten, wier af- gevaardigden de Synode in 1846 al slechts ter nauwernood zitting in haar vergadering had willen geven, in 1847 geheel op zichzelf te staan.

Dere gemeenten nu stonden onder leiding van Ds. Brummelkamp te Arnhem, die, evenals andere van zijne afgescheiden collega's, zich reeds sedert jaren wijdde aan de opleiding van predikanten. 't Was een kleine inrichting bij hem aan huis, in verband staande met de kerkelijke Provinciale vergadering van Gelderland en Overijssel. De jonge predikanten, door hem gevormd, waren goed onderleerd en tot een rijken zegen voor de Kerken.

Zelf zocht aan het Amsterdamsch Athenaeum, op de Zondagavondgezelschappen van Da Costa, en voorts aan de Leidsche Academie streng weten- schappelijk opgeleid, was hij met de gebrekkelijke opleiding, die hij zelf in zijn vrije uren gaf, al re- minst tevreden, en voelde hij sterk de behoefte aan een degelijke Theologische School. Intusschen deelde hij de meening van Wormser, dat de Af- gescheidenen daartoe zonder verlooping van hun beginsel met de niet afgescheidenen konden samen- werken.

Nu bestond er reeds tusschen die beide groepen van belijders een broederlijke gemeenschaps- oening in de vergaderingen der 'Christelijke Vrien- den', die, tengevolge van Wormser's rusteloze pogingen tot vereeniging der geloofgenen binnen en buiten het Hervormd Kerkgenootschap, in 1845 door Da Helderling in het leven geroepen, onder praesidium van Groen van Prinsterer, tweemaal 's jaars te Amsterdam op het Rusland werden ge- houden.

Welnu, op de Meivergadering der 'Christelijke Vrienden' in 1848, deed Brummelkamp reeds een vrij uitvoerig voorstel tot het vestigen eener geme- schappelijke Theologische School, en ofschoon hij het toen weer moest intrekken, doordat geen der aanwezigen het ondersteunde, lokte dat voorstel toch een belangrijke discussie uit over het Theo- logisch onderwijs op de Academien, met dit gevolg, dat Da Costa op de Octobervergadering van dat zelfde jaar de vraag ter sprake bracht: 'Wat is er te doen, opdat de Kerk waarborgen hebbe, dat haar toekomstige leeraars in haar eigen leer en godgeleerdheid worden opgeleid?' Andermaal werd toen door de Christelijke Vrienden ook de oprichting van een Seminarie of Theologische School besproken, maar het algemeene gevoelen was dat de oprichting van zoodanige School, bij de niet onvankelijkheid der aldaar gevormde candidaten, niet anders zou kunnen plaats hebben dan in verband met een af- scheiding, die men niet wilde. De moeilijkheid van de vraag, welke de vooruitzichten der sudenten zou- den zijn, deed de niet-afgescheiden broeders vreesen voor een kerkelijk conflict. Brummelkamp echter zocht in de oprichting van het Seminarie juist de aanvankelijke vereeniging der niet-afgescheidenen met de afgescheidenen, hopen de Geref. Kerken in de Hervormde Kerk daardoor geleidelijk te brengen op den kerkelijken en geref. meerde weg, zij het dan al niet onder den naam van Afgescheiding, en zonder afstand te doen van de kerkelijke goederen. Te meer zocht Brummelkamp die vereeniging der beide groepen van Geref. Kerken, aanzienlijk bij oor- deelde, dat de Afgescheiding door het vragen om erkenning bij de Overheid haar oorspronkelijk ide- aal reeds had prijsgegeven, en met de niet afgeschei- den behoorde samen te werken om, ware het mogelijk, de Hervormde Kerk nog te herstellen.

Dit echter was juist één der redenen, waarom de Synode der Christelijke Afgescheidenen Geref. meerde Kerk Brummelkamp en de zijnen niet wilde erkennen. Toen zij in 1849 te Amsterdam bijeenkwam, onder den indruk van de majesté des Heeren bij het woeden der cholera, en in de hoop, dat het ontzag voor den God des oordeels een gunstigen invloed mocht hebben op de behan- deling der zaken, kwam reeds bij het onderzoek der lastbrieven de scheuring ter sprake, die in de provincien Gelderland en Overijssel bestond, door dat twee deputaatschappen van twee verschillende vergaderingen met lastbrieven tegenwoordig waren.

De Synode gaf toen aan de volgenden van Ds. Brummelkamp te kennen, dat zij de vergadering wel mochten bijwonen, maar geen zitting konden nemen als afgevaardigden. Ook wilde men wel met hen spreken over vereeniging, maar niet met hen als wettige leden der Synode samenwerken.

Tot vergaderen op dezen voet echter niet genegen namen bedoelde deputaten toen hun afscheid. Intusschen nam deze Synode een zeer gewichtig besluit. De meeste afgevaardigden hadden in last om aan de vergadering voor te stellen, dat er middelen beraamd zouden worden tot bevordering eener be- hoorlijke opleiding van toekomstige leeraars. De nuttigheid en noodzakelijkheid hiervan werd nu algemeen beseft, en na langdurige bespreking besloot men ten laatste zoodanige School op te richten.

Het vervolg geven wij een volgend maal.

Officiële Berichten.

Vergadering der Classis Amersfoort op

Dinsdag 12 Juli e. k.

Punten voor 't agendum worden ingewacht

bij Ds. A. H. Donner voor 1 Juli e. k.

Namens de roepende kerk van Amersfoort A. B.

H. TERLIND, praeses.

Kort verslag van de Part. Synode

der Geref. Kerken in Noord

Brabant en Limburg, gehouden op

8 Juni 1904 te 's Hertogenbosch.

Ds. J. M. Mulder opent namens de roepende

Kerk de Synode met een broederlijke toe-

spraak naar aanleiding van het gelezen gedeelte

van Gods Woord uit Maleachi 1, nadat is ge-

zongen Ps. 119 vs. 3 en 17, waarna hij voor-

gaat in gebed.

De credentiebrieven bleken in goede orde te

zijn. Uit de classe Klundert was een afge-

vaardigde niet gekomen en evenmin diens

secundus.

In het moderamen werden gekozen: Ds. J.

M. Mulder als praeses, Ds. W. Bosch als

assessor, Ds. J. van Haeringen als scriba en

Ds. J. C. Voigt als adj. scriba.

De notulen der ten vorigen jaer gehouden

Synode worden gelezen en behoudens eene

kleine opmerking goedgekeurd.

De Prov. penningm., br. De Leeuw, rappor-

teert een ontvangst van f 680.85 (en f 100 als

reserve voor de a. s. Gen. Syn.) en een uitgaaf

van f 659.79, zoodat in kas is f 21.06.

Gen. Kas; dat voorts de bijdrage voor Ds. Teves door den Prov. penningm. zal voldaan worden, en eindelijk, dat Deputaten worden gedéchar- geerd.

Namens de classe 's Bosch wordt gerappor- teerd, dat het archief te 's Hertogenbosch in behoorlijken staat is. Aan deputaten voor de Inw. Zending wordt opgedragen het archief der Inw. Zending te ordenen en aan de Kerk te 's Hertogenbosch toe te zenden.

Ds. Visser en Oud. Both rapporteeren, dat zij de boeken van den penningm. der Inw. Zend. hebben nagezien over het jaar Mei 1902—Mei 1903 in orde bevonden.

Inzake de zending onder de Heidenen en Mohammedanen wordt door de classen mede- gedeeld, wat dienaangaande is verricht.

Op voorstel van Ds. de Moor wordt besloten, dat voortaan het punt 'Mededeelingen van de putaten der Gen. Syn.' niet meer op het agen- dum zal voorkomen.

Naar aanleiding van een voorstel der classe Klunde t wordt het volgende besloten: 'Met het oog op de menigvuldige losmakingen van D. d. W. in den laatste tijd, die naar haar oordeel moeilijk in overeenstemming zijn te brengen met art. 11 en 12 K. O., vestigt de Part. Synode de aandacht der Deputaten voor de herziening der D. K. O. op deze arti- kelen, opdat in deze de overeenstemming tusschen de losmakingen en gemelde artikelen meer duidelijk zij en het woord 'verzetten' door een duidelijker d. finitie worde vervangen.'

Een tweede voorstel der Classe Klundert, bedoelende aan de X deputaten missionis meer der bevoegdheid te geven tot het weigeren van hulp uit de Gen. Kas, wordt verworpen.

De morgenzitting wordt gesloten met dank- zeggings bij monde van den scriba.

De adj.-scriba opent de middagzitting met

gebed, nadat is gezongen Ps. 84: 3.

De volgende benoemingen geschieden:

Curator Theol. School: Ds. W. Bosch, sec.

Ds. J. van Haeringen.

Prov. dep. voor de algem. Kas van hulphb.

Kerken: Ds. J. M. Mulder, sec. Ds. J. C. C. Voigt.

Dep. voor Art. XIII K. O.: Ds. L. G. Goris,

Ds. J. M. Mulder en oud. W. N. de Leeuw.

Dep. ad examina: Ds. J. M. Mulder, Ds. J.

van Haeringen, Ds. J. A. Goedbloed, Ds. J. C.

C. Voigt en Dr. J. C. de Moor.

Prov. dep. voor hulphb. Kerken: J. Maris,

A. Oost en C. van Wijnen.

Prov. quaestor: Oud. W. N. de Leeuw.

Dep. voor Inw. Zend. en B. C.: A. C. van

DRIMMEL en Klundert, penningmeester. Voorts

uit cl. Klundert: Ds. L. G. Goris, oud. K. Dane,

sec. Dr. J. C. de Moor; uit cl. Almkerk: Ds.

W. Bosch, oud. W. N. de Leeuw, sec. Ds. A.

P. Lanting; uit cl. 's Bosch: Ds. J. M. Mulder,

oud. H. Schreuders, sec. Ds. J. van Haeringen.

Archiefbew. kerk 's Hertogenbosch.

De Synode vergadert in Comité.

De scriba van Dep. voor Inw. Zend. en B. C. brengt namens dep. rapport uit. Naar aan- leiding hiervan wordt besloten, de wijze waarop de bearbeiding van Roessendaal zal geschieden, aan de prudentie van dep. over te laten.

Met betrekking tot de eigenaardige verhouding van buitenleiden tot de kerken en tot de Inw. Zending wordt tevens behandeld de vraag van de classe 's Bosch, om eene Concept regeling voor den arbeid der Inw. Zending samen te stellen. Dit wordt goedgevonden, terwijl ter voorbereiding dezer regeling worden aangewezen de dep. voor de Inw. Zending, die daartoe eene commissie zullen benoemen.

De zaak van de uitgave van een Zendings- blaadje wordt aan de prudentie der dep. overge- laten.

Ook zullen dep. de bearbeiding van Eind- hoven nader overwegen.

De penningmeester der Inw. Zending rappor- teert een ontvangst van f 3801.86 en een uitgaaf van f 3244.78 1/2, zoodat f 557.07 1/2 in kas is. Dit overschot is f 160.56 1/2 minder dan het vorige jaar. De broeders Ds. Zwiers en Oud. K. Dane zullen de rekening van den penningm. nazien.

Ds. E. Th. Pl. van A. zal weder eene onder- steuning genieten.

Of Da. Binname weder te Helmond zal arbeiden, wordt ter beoordeeling overgelaten aan dep. der Inw. Zending.

Br. Dekker kan weder te Helenaveen cate- chisereen.

Ten behoeve van den arbeid te Helenaveen wordt f 75 toegestaan.

De Kerk van Heusden vraagt predikdienst van alle predikanten der provincie eenmaal 's jaars. De Synode bevestigt dit verzoek zeer aan.

Roepende kerk voor de volgende Synode is Klundert. De vergadering zal worden gehouden te Breda in de eerste helft van Juni 1905.

De praeses zegt de vergadering dank voor 't geschenken vertrouwen. De assessor dankt den praeses voor diens voortreffelijke leiding.

Na sluiting met dankgebed door den assessor gaat de vergadering uiteen.

J. C. C. Voigt, Adj. Scriba.

Inwendige Zending en Bijbelcolportage in Noord-Brabant en Limburg.

Binnenland.

EEN GOUDEN JUBILEUM.

I.

Ter voorbereiding van het gouden jubileum der Theol. School werd Dinsdag avond eer- dank- en bedestond gehouden in de Burgwalkerk.

Het kerkgebouw was voor deze gelegenheid eenvoudig doch smaakvol versierd.

Boven een baldakijn, voor den preekstoel aangebracht, prijken de portretten der hoog- leeraars De Haan, De Cock, Brummelkamp, Van Velsen en Wielinga.

Guirlandes en bloemen waren verder langs de galerij aangebracht waartusschen enkele wa- penschilden en teksten. Het geheel maakte een zeer feestelijken indruk. Reeds een uur voor den aanvang stroomde een groote menigte binnen.

Na het zingen van Ps. 77 vers 7: 'k Zal ge- denken hoe voor dezen, ons de Heer heeft gunst bewezen' en de voorlezing van Psalm 34, trad Ds. Elzenga op, die tot tekst had gekozen Psalm 34 versen 4 en 7: 'Maakt den Heere, met mij groot, en laat ons Zijnen Naam samen verhooren. Deze ellendige riep en de Heere hoorde; en hij verhoorde hem uit al zijne be- nauwdheden.'

Spreker schetst den grooten nood waaruit David gered was, toen hij dezen psalm dichtte, en de stemming die uit dit lied spreekt. Het is eene opwekking om den Heere te loven. Zoo doen wij ook. Ook wij hebben, zegt Spr., vele redenen om den Heere te loven. De School was een middel om te komen tot eenheid van de kerken der Scheiding. De periode van 34—54 was een tijd van veel geestelijken zegen, maar ook van veel strijd, niet alleen tegen de vijanden van buiten maar ook onderling. Het samenleven en samenwerken aan de school heeft den weg gebaad tot samensmelting der verschillende gevoelen en stroomingen die in de kerk waren. De Theol. School werd het hart der kerk.

Ten tweede heeft de School zeer veel bijge- dragen tot stichting der gemeenten.

Reeds meer dan 500 predikanten gingen vandaar uit. Het is Gode alleen bekend, voor- hoeven zijn een instrument zijn geweest ter eeuwige behoudenis.

Veel is verder door de School gedaan voor het beginsel der opleiding. In 1886 spraken de curatoren het uit: de kerk zelve, niemand anders is en blijft moeder der Theol. School.

Ook ter bevordering der Theolog. wetenschap is door de school veel gedaan. Niet vele man- nen van wetenschap stonden in den aanvang aan de zijde der verachte Afgescheidenen. De hoofdmannen waren overladen met allerlei werk- zaamheden, zoodat zij zich niet uitsluitend aan de beoefening der wetenschap konden wijden. Toch werd de noodzakelijkheid van wetenschappelijke opleiding gevoeld. En in deze richting is steeds gewerkt.

Veel heeft spreker te danken aan Van Oost- terzee en Doelens, maar de vastheid en blijnd- heid van de geref. meerde leer ontbraken hen. En die werd hier gevonden. De studenten wer- den in een vaste richting gestuurd door de prof.

De school is ook bewaard bij de zuiverheid der leer van de vadersen overgeleverd. Dat was Gods werk. Hij alleen die haar deze leer open- baarde en toevertrouwde, was machtig haar bij de zuiverheid daarvan te bewaren.

Zoo is de Theol. School een halve eeuw lang een lichtende takkel geweest, en het zoo sneed ondankbaar zijn niet den Heere te loven voor dien grooten zegen. Spreker wekt dan ook de hoorders op om met de woorden van psalm 103 vers 1 en 4 uling te geven aan die dankbare stemming.

Doch niet alleen tot danken zijn we hier samengekomen. Ook tot bidden. Deze ellendige riep en de Heere verhoorde hem, zong David. Hij had in zijn nood den Heere aangeroepen. De Heere verhoorde hem. Ook deze school begon klein en gering; geen collegegeheel, geen bibliotheek, weinig geld was er, wat zullen die aemachtige Joden? Zoo vroeg menigen.

Maar hoe gering wij ons voelden, wij rieten tot den Heere.

En de School kwam tot bloei. En ofschoon zij thans een kritieken tijd dooreleeft, toch is er geen reden om te wanhopen. Dispersieert niet! Laat er gebed zijn voor de School. Er is nog hove als er maar gebed is, ook gebed voor ons zelve om bewaard te worden voor moede- loosheid; dat waak en lichterheid plaatsmaken voor zachtaardigheid.

En is het Gods raad, dat de school, na een bestaan van een halve eeuw, niet blijve — wat mogelijk is — zij dan onze bede, dat de sa- mensmelting langs vreedelievenden weg ge- schiede. Want meer dan den bloei der theol. school of der Vrije Universiteit is de vrede en de bloei de school zelve.

De grondtoon van onze feestvreugde blijft het Soli Deo Gloria.

Daarna ging Ds. Elzenga voor in gebed. Na het zingen van Ps. 146: 3 en 4 en het uitspreken van den zegen gingen de feestgenooten uit elkaar.

Na slooep van den bidstond kwamen destu- denten, oud-leden van het corps F. Q. L., hoog- leeraars en predikanten met eenige genoodigde samen in de zaal van den heer Deinum. Hier werd gesproken eerst door den praetor van het corps, en door Ds. Konwenhoven. Aan het souper daarna den genoodigd n aangeboden, door het corps, spraken ook Ds. Lanting Sr., Prof. Noordzij en anderen. Tot ongeveer middernacht bleef men daar gezellig bijeen.

Tegelijk was in de aula der Theol. School een gezellige samenkomst onder presidium van Dr. Nieuwhuis. Van alle oorden des lands was men daar samengekomen. Uit Groningen en Zeeland, uit Friesland en Holland. Daar waren mannen voortgekomen uit de Scheiding, anderen uit de Hervormde Kerk overgekomen, een enkele zelfs uit de kerk van Rome. Maar allen gevoelden zich één en stonden van harte in met het lied dat Da. Van Loon uit Amsterdam verzocht te zingen: 'Al niet hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen van 't zelfde huis als broeders samenwonen.'

Aan goede wenschen voor de School ont- brak het niet; maar ook financiële steun werd geboden. Uit Rotterdam o. a. droeg men een som van ongeveer f 800 bij. Ook deze samenkomst werd ongeveer half twaalf gesloten en in opgewekte en dankbare stemming gingen de feestgenooten huiswaarts.</